

Summary

Tytarenko Liubov. Slang Typology of anime subculture: the Semantic Aspect

The article presents the thematic classification of the slang vocabulary of the youth anime community. The source was Ukrainian communication and Internet space. There are revealed names of persons by appearance, occupation, origin, name of fans, names of works by author's name, etc. It is established that the origin of the studied slangisms is borrowing from Korean, Japanese, Chinese, English.

Key words: *slang, subculture, anime, slang units, classification.*

DOI 10.31909/2663-7103.2019-(6)-12

УДК821.161.2.09(477.74)

Олег Томчук

(*м. Ізмаїл*)

ПОЕЗІЯ МИХАЙЛА ВАСИЛЮКА: БІОГРАФІЧНА ПРОЕКЦІЯ НА ТЕКСТ

Постать ізмаїльського поета-пісняра Михайла Василюка (1942-1991) в літературному контексті Українського Придунав'я посідає особне місце – з огляду на оригінальність мистецького самовираження, багатогранність творчості, яскраво виявлену національну позицію, активну культурно-громадську діяльність. Автор поетичних збірок «Придунай журавлиний» (Одеса, 2003) і «Серце на долоні бандури» (Ізмаїл, 2005), а також віршів поза збірками, композитор, музикант, організатор жіночого музичного колективу «Кобзарська дума», перший голова ізмаїльського осередку Всеукраїнського товариства «Просвіта», член Спілки кобзарів України, він усе своє свідоме життя одержимо присвятив мистецтву та утвердженню національної ідеї в Придунайському краї, його культурному розвитку, консолідації літературно-мистецьких сил. Невипадково ізмаїльське літературне об'єднання названо іменем цього колоритного, унікального митця.

М. Василюк належить до тих поетів, у яких, за словами Є. Маланюка (критик писав про біографію Чупринки та проблеми довкола неї. – О. Г.), «стильовість у біографії визначається насамперед виразною скерованістю її до мети (напрямком); коли стильова біографія, надхнута чуттям відповідальності за неї, сума днів і років, органічно пов'язаних між собою логікою подій; коли, коротко кажучи, біографія є мистецьким твором її власника» [9, с. 228].

Біографія М. Василюка, як, власне, й уся його творча діяльність, сьогодні вимагає пильної уваги дослідників. Її наукова рецепція представлена вельми пунктирно: невеликими передмовами [2; 6], нечисленними локальними статтями [11], а переважно – публікаціями у місцевих ЗМІ [3; 7]. *Актуальність* порушеної у статті проблеми зумовлена не лише потребою фахового аналізу поетичного доробку митця, але й насущними питаннями сучасного літературознавства. Адже, за словами Г. Сивоконя, питання творчості й особи творця, біографії і текстів «досить давні, але ще й досі не з'ясовані теми» [12, с. 9]. Завадою до розв'язання означених методологічних проблем, як справедливо підкреслює Т. Шарова, «є не так відсутність належної наукової уваги до них, скільки безліч різнотлумачень самої природи творчості і феномена творця» [16, с. 738]. Усі ці різнотлумачення універсалізує концепція Ш. Сент-Бева, в основу якої закладено важливу ідею біографічного методу – «шукати в митцеві людину» [13, с. 48].

М. Василюк належить до поетів того плану, об'єктивний аналіз творчості яких фактично неможливий без дослідження біографії. Саме про письменників такого плану писав В. Фащенко: «Один крок у біографію поета – і композиційно-стилістичний аналіз дістане обґрунтування в фактах» [14, с. 61]. *Метою* нашої статті є аналіз реальної та художньої біографії ізмаїльського поета, з'ясування взаємозв'язку між емпіричним і текстуальним автором.

Із питаннями біографізму як іманентної ознаки загальної художньо-естетичної концепції того чи того митця безпосередньо пов'язані такі літературознавчі категорії, як «автор» (авторське «Я»), «самототожність», «мистецька ідентичність». У ширшому значенні біографізмом вважають

комплекс літературознавчих понять, котрі мають відношення до життєвої долі й творчості письменника. Включає він власне біографію, автобіографію, бібліографію. Міра наближення до його мистецької ідентичності як «системи онтологічних, естетичних та етичних переконань» [10, с. 168], її об'єктивне трактування, безсумнівно, залежить «від гармонійного поєднання цих двох начал – зафіксованого автокоментаря і критико-інтерпретаційного його розуміння» [12, с. 9].

У методологічних підходах до інтерпретації поезії М. Василюка спираємось на означену позицію сучасних дослідників, котрі наголошують «на необхідності врахування особистості і долі автора для розуміння його творчості» [15, с. 62]. У віршах поета закодовано очевидні біографічні ремінісценції, відображено естетичні, морально-етичні, громадсько-політичні погляди, переосмислено події власного життя, збережених у літературній пам'яті спогадів, роздумів тощо.

Зримий, вельми відчутний взаємозв'язок життя й творчості прочитується в автобіографічних текстах («Дума про батька», «Випадок», «Сором», «Пісня про калачі» та ін.). На ці й суголосні щодо тематичного плану вірші безпосередньо накладаються біографічні реалії життя М. Василюка. Дружина Ніна Давидівна у «Біографічному нарисі» свідчить про те, що поет «зростав у бідній сім'ї, змалечку спізнав нестатки й злидні...» [2, с. 5]. Голодне дитинство для нього стало не абстрактною художньою темою, а його автобіографічною реалією, втіленою у текст. Вірші цього мотивного спектру перейняті гострим драматизмом, елементами сюжетності, що межують із прозовим нарративом. Невипадково, скажімо, вірш «Випадок» має підзаголовок «новела». Для манери поета характерна невіддільність життя від тексту, своєрідне взаємодоповнення і взаємоперетікання.

Вірші М. Василюка дають багато інформації про його життєву біографію. Так, у циклі «Сором» автор розповідає про своє голодне дитинство у повоєнні роки. На площині тексту чотирьох невеликих за обсягом частин у формі спогаду про один випадок біографії поет розмірковує про вічні проблеми

життя, насамперед, про добро та милосердя. Ліричний герой твору, зморений голодом, змушений виміняти годинник, що «від батька дістався», на шматочок хліба: «*Я наплакався вволю... / Я стояв біля тину, / Захлинаючись слізьми, / Їв позичений хліб. / Я не кляв свою долю, / Ані прикру годину – / Просто я був голодний / Майже четверо діб!*» [1, с. 33].

Біографічні реалії відлунують у спогадах про матір, що їх у жанровому плані можна вважати художньою автобіографією М. Василюка. Ці рядки перейняті особливо журливими інтонаціями. Хлопець зростав без матері. Вона рано пішла з життя. Близьке оточення поета свідчить, що їй «повоєнний суд відміряв по рокові тюрми за кожен з десяти качанів прихопленої з колгоспного поля кукурудзи» [6, с. 8]. Материнське серце «зболене, живе» у поетових грудях б'ється, відгукується щемними спогадами про найріднішу людину («Шануйте матерів»). У деяких віршах М. Василюк виводить на поверхню тексту реалії, котрі буквально накладаються на його біографію, як, наприклад, у поезії «Дума про батька».

*... Я був малий – водив тебе за руку,
Але на щастя обернулась мука:
Через усі літа мої дорослі
Ведеш мене за руку, батьку, й досі* [1, с. 29].

Зі спогадів про поета дізнаємось, що осиротілому без матері, йому в дитинстві «довелося поневірятися поводитирем сліпого батька-музики» [2, с. 5]. «У спеку й негоду босоніж немало второвано доріг між бессарабськими селами, особливо в пору поневірянь...» [6, с. 8].

М. Василюк неодноразово у своїх творах осмислював пережите, час від часу повертався у свої дитинство, намагався зрозуміти самого себе і світ, розмірковував про ті «уроки», котрі дали йому рідні та близькі люди («*Твої [батькові. – О. Т]. пісні, що ти співав з журую, / Стають крильми пісень, зачатих мною*» [1, с. 29]; «*Мій батько вмер ... / Ні! Він живий в мені!*» [1, с. 40]. Біографічні вкраплення в тексти переважно мають ескізно-фрагментарний характер, що загалом властиво жанрам спогадів: «*Моє заплакане дитинство /*

Мені намріялось вночі...» [1, с. 28]; *«В добрі минає час скоріше – / Вже я четвертий розмінював...»* [1, с. 28]; *«Я пам'ятаю чітко / той вечір, клуб, заторений людьми...»* [1, с. 35].

Поезія М. Василюка свідчить, що зв'язок біографії автора та ліричного героя не є однозначним. Цю відмінність теоретично обґрунтував свого часу Ю. Лотман. Він, зокрема, стверджував, що різниця «позабіографічного життя письменника і біографічного полягає в тому, що друге пропускає випадковість реальних подій крізь культурні коди епохи [...] При цьому культурні коди не тільки відбирають релевантні факти з усієї маси життєвих вчинків, але й є програмою майбутньої поведінки, активно наближаючи її до ідеальної норми» [8, с. 371]. М. Василюк осмислює ті події, котрі вплинули на формування його світогляду та характеру. Відтак ліричний герой із виразними ознаками біографізму постає у творчості митця носієм авторської свідомості. Він зазвичай оцінює себе й усе, що з ним відбувалось, з часової дистанції:

Час нестримано мчить!

Та крізь днів моїх море

Незабутнє хороше:

«... я вам вірю, дитино!

і сьогодні звучить [1, с. 35].

Драматичні колізії життя, про які дізнаємось із художньої біографії М. Василюка, «не вихлюпнули з його тонкої та чутливої душі невичерпне джерело високої духовності, спраглої любові до світу...» [2, с. 5]. Сучасники поета згадують про нього, як про людину високої моралі, невичерпного оптимізму: «Ми, його друзі, позичали в нього жаринку духовної аристократичності, бунтівного духу» [4, с. 8].

Як видно із представленого вище матеріалу, біографізм визначає одну із сутнісних ознак ідіостилю М. Василюка. Факти його особистого життя стають фактами біографії поетичної. Творчість митця виходить далеко поза межі реєстрації подій, що відбувались у його житті. Відтак цінність цього текстового сегмента не вичерпується виключно біографічно-інформативним матеріалом. Із

нього дізнаємось про широке коло літературно-наукових інтересів поета, котрі супроводжували його діяльність на всіх етапах життя.

Із біографізмом тексту, що окреслює параметри самототожності митця, нерозривно пов'язана його національна та громадянська ідентичність. Як пасіонарій свого народу, М. Василюк був послідовним і надзвичайно активним захисниками української духовності. Для його особистості вельми органічні «питання національної та громадянської ідентичності, національної самоідентифікації» [10, с. 56]. У мистецькому та громадянському «Я» поета маємо особистість, котра, за словами П. Іванишина, «привідкриває не лише індивідуальну національну присутність, власне чи чуже Я-буття українця, а й колективне Ми-буття народу (загальнонаціональне тут-буття)» [5, с. 238]. Вся його багатогранна діяльність наснажена україноцентричним духом. Чітка й виважена громадянська позиція окреслила етику буття митця, що зумовила ключові аспекти його індивідуального стилю, структурованого національними інтенціями. Ідеологія, що межує тут із високою естетикою, визначила відповідну художню модель національного світу, а україноцентричність стала домінантою його життєтексту, що вже сам по собі включає виразні елементи біографізму.

Біографія М. Василюка невіддільна від біографії народу, від долі України. Національні інтенції є сутнісними складовими його самототожності, громадянського кредо та мистецького самовираження. Член Спілки журналістів України І. Грусевич зауважив, що вірші та пісні ізмаїльського поета-кобзаря «живуть, хвилюють, беруть за душу, допомагають в розбудові України, про незалежність якої він мріяв усе життя і присвятив їй кращі рядки» [3]. Попри вихід у загальнолюдські духовні обшири, визначальними для нього завжди залишались, за його ж словами, «народ-козак і Україна!» [1, с. 22]. Власне, цими словами поет чітко окреслив своє творче й громадянське реноме.

Проблема біографічного автора для М. Василюка-громадянина є вельми знаковою, адже значний корпус його творів репрезентує його самого як реальну особистість – пасіонарія свого народу. В цьому переконує активна

громадянська позиція, бажання прислужитися національним інтересам. У багатьох віршах його ліричний герой (текстуальний автор) мотивує свої вчинки: «*Без Незалежної мені / Не жити на світі незалежно...*» [1, с. 22]. Поет найчастіше вдається до першоособової форми викладу («я», «мене», «мені» й под.) як засобу творчої презентації самототожності.

У своїй творчості М. Василюк зосереджується на ключових проблемах політичної ситуації 90-х рр. ХХ ст. в Україні, що дістали його об'єктивну оцінку. Так, наприклад, у вірші «На сполох» він застерігає сучасників-політиків від майбутніх помилок, у чому проявились його біографічні риси як запального громадського діяча, депутата міської ради, котрий у своїх національно-патріотичних інтенціях був завжди твердий і непохитний:

*Тепер тебе розірвуть, Україно!
На кусні розкусають! На шматки!
Поколять як тополю, на поліна,
Жорстокі знахабнілі блазнюки!* [1, с. 27].

М. Василюк, як національно зорієнтований громадянин, наближав дні незалежності України. Ставлячись толерантно до всіх етносів Придунав'я, він систематично й ненастанно пропагував і відстоював право української мови та культури на власний вибір. Націєцентричні доміанти його поезії («Відродження», «Моєму народові», «На сполох», «Кобзарі», «Апостроф» та ін.), значною мірою автобіографічної, є тому яскравим свідченням. (Детальна характеристика національної ідентичності М. Василюка з проекцією на біографічні реалії буде представлена нами у спеціальній статті в одному з випусків «Наукового вісника Ізмаїльського державного гуманітарного університету»).

Отже, на основі репрезентативного художнього (почасти й мемуарного) матеріалу можна зробити загальний висновок про те, що лірика М. Василюка виступає свого роду біографічним самоокресленням. Водночас, біографізм «як методологічний інструментарій літературознавства аж ніяк не зводиться до вивчення реальної історії письменника, предметом філологічної інтерпретації

має бути й “текстобіографія”» [16, с. 739]. Біографічні реалії, відверта публіцистичність лірики не применшують естетичної вартості поетичного доробку митця, що сьогодні відкриває перед дослідниками широкі інтерпретаційні можливості. Наша спроба розглянути роль і місце елементів біографізму у творчості ізмаїльського поета М. Василюка є лише підступом до розв’язання порушеної у статті проблеми.

Список використаної літератури:

1. Василюк М. Д. (2005). Серце на долоні бандури. Ізмаїл : СМІЛ. 64 с.
2. Василюк Н. Д. (2005). Михайло Деонисійович Василюк (біографічний нарис). *Серце на долоні бандури*. Ізмаїл : СМІЛ. С. 5-7.
3. Грусевич І. (1995). Співець Придунав’я. *Рідне слово*. 23 лютого.
4. Дідовик В. В. (2004). Твори Михайла Василюка на уроках української мови : навчально-методичний посібник для вчителя української мови. Ізмаїл. 46 с.
5. Іванишин П. В. (2008). Національний спосіб розуміння в поезії Т. Шевченка, Є. Маланюка, Л. Костенко : монографія. Київ : Академвидав. 392 с.
6. Лавренюк В. М. (2005). Серце на долоні бандури. *Серце на долоні бандури*. Ізмаїл : СМІЛ. С. 7-9.
7. Ларченко Т. (2005). Очарованный «рідною мовою», он по-рыцарски ей служил... *Моя земля*. 12 апреля.
8. Лотман Ю. М. (1992). Литературная биография в историко-литературном контексте. *Избранные статьи : в 3-х т.* Таллин : Александра, Т. 2. С. 365-376.
9. Маланюк Є. Ф. (1997). Книга спостережень : Статті про літературу. Київ: Дніпро. 430 с.
10. (2018). Проблеми ідентичностей у сучасній українській літературі : виміри «Коронації слова» : монографія. Чернівці : Видавничий дім «Букрек». 224 с.

11. Райбедюк Г. Б. (2016). «Придунай журавлиний» Михайла Василюка. *Українська мова і література в школах України*. № 4. С. 32-33.
12. (1999). Самототожність письменника : До методології сучасного літературознавства. Київ : Українська книга. 160 с.
13. Сент-Бев Ш. (1970). Литературные портреты. Москва : Художественная література. 607 с.
14. Фащенко В. В. (1981). У глибинах людського буття : Етюди про психологізм літератури. Київ : Дніпро. 279 с.
15. Хамедова О. А. (2009). Feci, quod potui... Доля і творчість Бориса Антоненка-Давидовича : монографія. Донецьк : Норд-Прес. 164 с.
16. Шарова Т. М. (2008). Елементи біографізму у творчій спадщині Василя Бондаря. Література. Фольклор. Проблеми поетики : збірник наукових праць. Вип. 31. Ч. 2. С. 738-745.

Анотація

Томчук Олег. Поезія Михайла Василюка: біографічна проекція на текст

У статті порушуються проблеми методології біографізму в сучасному українському літературознавстві на матеріалі художньої творчості ізмаїльського поета Михайла Василюка, з'ясовується взаємозв'язок між реальною та художньою біографією митця.

Ключові слова: мистецька ідентичність, автор, текст, художня біографія, автобіографія, самототожність.

Summary

Tomchuk Oleg. Mykhail Vasyluk's poetry: biographical projection on the text

The article deals with the problems of methodology of biography in literary studies on the material of artistic creativity of Izmail poet Mykhail Vasyluk, finds out interrelation bitumen reality and artist's biography.

Key words: artistic identity, author, text, artistic biography, autobiography, identity.

DOI 10.31909/2663-7103.2019-(6)-13

УДК 811.161.242

Лариса Топчій

(м. Ізмаїл)

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПАРЦЕЛЬОВАНИХ КОНСТРУКЦІЙ

(на матеріалі роману «Вічник. Сповідь духу» М. Дочинця)

Серед виражальних засобів сучасної української літературної мови є певні синтаксичні конструкції, що відзначаються оригінальністю форми. До них належить і такий прийом експресивного синтаксису, як парцеляція, сутність якого полягає в розчленуванні структури цілісної синтаксичної одиниці на окремі частини. Цей мовний феномен, здатний до видозмінювання структури синтаксичних одиниць, інформативно акцентує сегментовану частину, творить емоційно-експресивний зміст висловлення, чим і стає одним із експресивних засобів увиразнення тексту. Відповідно, явище парцеляції отримує все більше поширення і становить собою актуальну проблему дослідження.

Теоретичну основу вивчення цього мовного феномену було закладено в працях Ш. Баллі, Ж. Вандрієса, В. Виноградова, В. Матезіуса, Р. Якобсона. Поле наукових пошуків із питань сутності парцеляції формують праці як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників: Г. Акімової, О. Андрієвської, Н. Арутюнової, В. Белошاپкової, Ю. Ванникова, П. Дудика, О. Єфремова, А. Загнітка, М. Каранської, Н. Плющ, Н. Формановської, І. Чередниченка, Н. Шведової, Л. Щерби та ін. Природа парцеляції та особливості її функціонування розглядалися на матеріалі української, російської, французької, німецької, чеської та інших мов. Як синтаксичний засіб актуалізації елементів